

Bankanın Çekteki İmzaya Dayanarak Ödemeden Kaçınma Durumu(*)

Bank's Avoidance of Payment Based on Signature on Check

Doğancan ERASLAN**

Öz

Türk hukuk düzeninde ve ticari hayatında yer alan en önemli kambiyo senedi türlerinden biri çeklerdir. Bulunduğu ülke ekonomisi üzerinde oldukça büyük etkileri olabilen ve kişiler arasında ödeme aracı niteliğinde olan çekler, kişilerin finansal olarak varlığını sürdürmeye yönelik kolaylık sağlar. Ticari hayat içerisindeki işleyişin hızlı ve pratik olabilmesi için çekler oldukça önemlidir.

Kişilerin kendi aralarında anlaşarak oluşturdukları ve ödeme kolaylığı sağlayan çeklerin muhatap bankaya ibraz edildiği takdirde ödenmesi gerekmektedir. Ancak bankaya ibraz edilen çeklerin karşılığının bulunması her durumda mümkün olmamaktadır. Çekin bedelinin bankada bulunmaması ya da çekte bulunması gerekli olan birtakım hususların olmaması gibi durumlarda çekin karşılığı olmayacak ve çekin hamili çekteki bedeli tahsil edemeyecektir. Çek ve muhatap bankanın birbirine olan sıkı bağından yola çıkılarak bu çalışmada, çeklerin karşılıksız kalma durumu ve muhatap bankanın, çekte yer alan unsurlardan biri olan düzenleyenin imzasına dayalı olarak çekteki bedeli ödememesi ya da ödemekten kaçınması durumu çeşitli yönlerden ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Banka, Çek, Ödeme, Çek Hukuku, İmza.

Abstract

* Makale Geliş Tarihi: 29.08.2023 – Makale Kabul Tarihi: 28.12.2023 – Yayın Tarihi: 31.12.2023

DOI: 10.56701/shd.1351826

**Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Sakarya – Türkiye.

E-Posta: dogan614169@gmail.com

ORCID:0009-0007-2104-4765

One of the most important types of foreign exchange bills in Turkish legal order and commercial life is cheques. Cheques, which can have a great impact on the economy of the country where they are located and are a means of payment between people, are very important for the convenience of people to continue their financial existence and for the operation in commercial life to be fast and practical.

Cheques created by people by agreeing among themselves and providing ease of payment must be paid if presented to the addressee bank. However, it is not possible to find the equivalent of the cheques presented to the bank in all cases. In cases where the value of the cheque is not available in the bank or there are no issues that should be included in the cheque, the cheque will not have a counterpart and the holder of the cheque will not be able to collect the amount in the cheque. In this study, based on the close connection between the cheque and the drawee bank, the bounce of the cheques and the non-payment or refusal of the drawee bank to pay the amount in the cheque based on the signature of the issuer, which is one of the elements in the cheque, will be discussed from various aspects.

Keywords

Bank, Cheque, Payment, Cheque Law, Signature.

GİRİŞ

Dünyada yaşanan pek çok gelişme ile birlikte ticari hayattaki faaliyetlerin çoğalması ve buna paralel olarak günlük hayatta gerçekleşen işlemlerin daha hızlı ve daha güvenilir bir biçimde yapılabilmesi için birçok senet türü ortaya çıkmıştır. Bu senet türlerinden biri olan çek hem taraflar arasında daha pratik sonuçlar doğurmaya elverişli olduğundan hem de tarafların güvenilir ve hızlı bir biçimde para transferi yapmasını sağlamaya daha uygun olduğundan günlük hayatta en çok tercih edilen senet türü olarak varlığını sürdürmektedir.

Her ne kadar taraflara güven sağlayan bir senet olsa da çeklerin her zaman ödeneceğini söylemek uygun olmayacaktır. Nitekim birçok sebebe ya da unsura bağlı olarak çeklerin karşılığı elde edilemeyebileceği gibi çeklerin sahip olması gereken birtakım nitelikleri haiz olmaması sebebi ile de ödenmemesi olasılık dâhilindedir. Bu ihtimallerden dolayı da zaman içerisinde pek çok düzenleme yapılarak çeklerin ödenmesini sağlamak amaçlanmış ve karşılıksız çıkan çeklerin caydırıcı olması amacıyla çeşitli uygulamalar yapılmıştır.

Çekin muhatabı olan bankaların yerine getirmekle yükümlü olduğu pek çok husus bulunmaktadır. Bankalar çekin ödenmesi açısından oldukça önemli olan bu yükümlülüklerle uygun olarak hareket edecek ve bu sayede çeklerin ödenmesi konusunda yaşanabilecek

sorunlar azaltılabilecektir. Çeşitli kanunlarda belirtilen bu yükümlülüklere uymayan ya da yükümlülükleri yerine getirmeyen bankalar bu eylemlerinden dolayı sorumlu olacak ve bankalara çeşitli yaptırımlar uygulanabilecektir.

Pek çok yükümlülüğü olan bankaların çekleri ödemekten kaçınmaları ya da çeklerin niteliklerine dair itirazlarda bulunarak çekleri ödememeleri mümkün olmakla birlikte, bu husus, bankalar tarafından kötüye kullanma şeklinde olmamalıdır. Bu kapsamda, bu çalışma ile bankaların yerine getirmek zorunda olduğu birtakım yükümlülüklerin arasında imza kontrol yükümlülüğünün olup olmadığı hususunda uygulamada ortaya çıkan sorunları incelemek ve bu sorunlara yönelik yapılabileceklerle ilgili fikir sunmak amaçlanmıştır. Bu sebeple, çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın ana konusunu bankaların kendilerine ibraz edilen çeklerde yer alan imzanın çeki düzenleyene ait olup olmadığı hususunda inceleme yapması ve imzanın uygun olmadığı kanısına varıldığında ödemeden kaçınması oluşturduğundan, çalışmamızın ilk bölümünde, çekin ödenmesi ve ödeme yapılması amacıyla bankaya ibrazı üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın daha iyi anlaşılabilmesi için ikinci bölümde, muhatap bankaların çek ile ilgili düzenlemeler açısından sahip olduğu yükümlülüklerden bahsedilmiştir. Bu kapsamda bankaların yükümlülüklerinin ne olduğu, bankaların yerine getireceği yükümlülük hallerinin ortaya çıkış biçimleri ele alınmış, söz konusu yükümlülüklerden biri olup olmadığı tartışılmalı olan imza kontrolü meselesi anlatılmıştır.

Çalışmamızın “Sonuç” bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılarak muhatap bankaların kendilerine ibraz edilen çeklerdeki imzaları kontrol edip etmemeleri hakkında fikirler açıklanmıştır. Nihayetinde bu çalışmada İsnad atf yöntemi kullanılmıştır.

I. ÇEKİN İBRAZI VE ÖDENMESİ

A. GENEL OLARAK

Çek, herhangi bir nakit para kullanımının olmadığı, tedavül edilmesi oldukça basit ve hızlı olan, düzenleyenin herhangi bir banka aracılığı ile bir kişiye ödeme yapma imkânı sağlayan ödeme aracı niteliğinde olan bir senettir¹.

¹ Zeynep Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*(Diyarbakır: T.C. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,2019),2; Mehmet Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*(İstanbul: Beta

Kambiyo senedi niteliğini haiz olan çek aynı zamanda bir kıymetli evraktır. Bu niteliğinden kaynaklı olarak çekler parayı temsil eden² ve ödeme talimatı sonucu doğuran senetlerdir. Kişiler arasında ödeme kolaylığı sağlaması ve para akışını hızlandırması sebebiyle günlük hayatta ve ticari faaliyetlerde oldukça fazla tercih edilen çeklerin bu işlevlerini kaybetmemeleri için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Bu düzenlemelerin en önemlisi ise çeklerde muhatap olarak sadece bankaların gösterilebilmesidir³. Bu yönde bir düzenleme olmasının sebebi ise kayıt dışı uygulamaların doğuracağı olumsuzlukları azaltmak, büyük miktarda meblağların nakit olarak verilmesi yoluyla oluşacak sorunları ortadan kaldırmak, ülkenin sahip olduğu para politikalarının verimli ve düzgün yönetilmesini ve yürütülmesi sağlamaktır⁴.

Çekin niteliği gereği keşide eden ile muhatap banka arasında bir anlaşma yapılmakta, bu anlaşma kapsamında muhatap banka çek kendisine ibraz edildiğinde ödeme yükümlülüğü altına girmektedir⁵. Buna yönelik olarak keşide eden bankadaki hesabında bir miktar para bulundurmakta ve muhatap banka çek kendisine ibraz edildiği anda hesapta karşılığının olması durumunda çekin bedeli ödemektedir⁶. Ancak söz konusu bedeli karşılayan miktarda bir para hesapta bulunmuyorsa bu durum çekte belirtilmelidir⁷.

Kambiyo niteliğini haiz olan ve bir çeşit ödeme aracı olan çekler aynı zamanda havale özelliğini de bünyesinde barındırmaktadır⁸. Ancak bu havale özelliği sıradan olmayıp nitelikli bir halledir⁹; çünkü çekler de diğer kambiyo senetleri gibi birtakım hususları barındırmalı,

Yayınevi,2022),125; Ali, Ayli - Didem Yardımcıoğlu, “Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/Özel Sayı(2014),3196; Seza Reisoğlu, *Çek Hukuku*(Ankara: Yazarın Kendi Yayını,2011),22; Oğuz İmregün, *Kıymetli Evrak Hukuku*(İstanbul: Filiz Kitabevi,2003),119-120.

² Mehmet Köle - Fatma Görgülü, “Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/35(2016),79; Ersin Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*(İstanbul: Vedat Yayıncılık,2023),270.

³ Sefer Oğuz, “Muhatap Bankanın Çekten Doğan Hukuki Sorumlulukları”. *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/2(2022),373; Kaan Şahinalp, “Çekte Muhatap ve Muhatabın Hukuki Sorumluluğu” , *Sayıştay Dergisi* -/39(2000),88.

⁴ Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*(Ankara: Yetkin Yayınları, 2022),135-136; Ayli - Yardımcıoğlu, “Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi”,3195.

⁵ Reisoğlu, *Çek Hukuku*,117; Müge Tekil, *Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu*(İstanbul: Beta Yayınları,1997),16-18.

⁶ Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,5; Abuzer Kendigelen, *Çek Hukuku*(Ankara: Onikilevha Yayınları,2021),57-60.

⁷ Hüseyin Ülgen vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*(İstanbul: Vedat Kitapçılık,2021), 233.

⁸ Şahinalp, “Çekte Muhatap ve Muhatabın Hukuki Sorumluluğu” , 79.

⁹ Ümmü Gülsüm Çelik, “Çekte Düzenleme Yeri Ve İbraz Süreleri”, *Dicle Akademi Dergisi* 2/2(2022),101; Reisoğlu, *Çek Hukuku*,23.

uyulması gerekli olan şekli şartlara uygun olmalıdır. Aynı zamanda çeklerde keşide eden sorumluluktan kurtulamamakta ve çekin karşılığı olan bedeli ödemekle yükümlü olmaktadır (TTK m. 808).

6102 sayılı TTK'nin 780. ve 781. maddelerindeki unsurları barındıran çekler çek hükmünde kabul edilecektir ve çeklere ilişkin hükümlere tabii olacaktır. Söz konusu maddelerdeki nitelikleri haiz senetler ödenmesi amacıyla muhatap bankaya ibraz edilebilecektir¹⁰. İbraz ise çekin bankaya verilmesi, sunulması, ödemenin yapılmasını sağlamak amacıyla çekin bankaya teslimi¹¹ anlamlarına gelmekte olup bu işlemin belirli bir zaman içerisinde yapılması gerekmektedir.

İbraz için gerekli süre; çekin hamilinin hakkını elde etmesi, ödemesini alabilmesi ve herhangi bir hak kaybına uğramasını önlemek için oldukça önemlidir. Bu sebeple hamil, çekte belirlenen keşide tarihini esas alarak kanunda yazılı ibraz süreleri içerisinde çeki muhatap bankaya sunmalıdır (TTK m.796).

Kanundaki düzenlemeler esas alındığında çekler açısından belirlenen yöntemin çekin görüldüğünde ödenmesi yolu olduğu anlaşılacaktır (TTK m.795)¹². Buna uygun olmayan vadelerin çek üzerinde belirtilmesi çekin niteliği etkilememekte olup bu ifadeler yazılmamış sayılarak işleme devam edilecektir¹³.

Öte yandan çekin ibrazı için uyulması gereken kanuni süreler ise çekin düzenlendiği yer ile ödeneceği yer arasındaki duruma göre değişecektir (TTK m.796). Bu kapsamda çekin düzenlendiği yer ile çekin ödemesinin gerçekleşeceği yer aynı ise çek bankaya 10 gün içerisinde ibraz edilmelidir. Ancak çekteki yerler farklı ise bu durumda ibraz süresi 1 ay olacaktır. Diğer yandan düzenleme yeri ile ödeme yeri farklı kıtalarda yer alıyor ise bu durumda muhatap bankaya ibraz edilme süresi 3 ay olacaktır.

¹⁰ Mehmet Özdamar vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*(Ankara: Adalet Yayınevi,2022),262; Abuzer Kendigelen - İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*(İstanbul: Onikilevha Yayınları,2023),305.

¹¹ Yargıtay19. HD, T. 21.11.2008, E. 2008/1440, K. 2008/11320(E.T. 25.07.2023).

¹² Reha Poroy - Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*(İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021),300; Kendigelen, *Çek Hukuku*,195-196.

¹³ Erhan Günay, *Yargıtay Kararları Ve Öğreti Görüşleri Eşliğinde Kambiyo Takip Hakkı Ve Ceza Hukuku Yönüyle Uygulamalı Çek Rehberi*(Ankara: Seçkin Yayınları,2018),46; Yargıtay 12. HD, T. 20.06.2005, E. 2005/10001, K. 2005/13243(E.T. 25.07.2023); Hasan Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*(Ankara: Adalet Yayınevi,2023),295.

Çeklerin niteliği gereği ibraz edilecekleri yer banka tüzel kişiliğidir¹⁴. Kendisine ibraz edilen çekin durumunu inceleyecek olan bankalar, çekin karşılığı tamamen ya da kısmen dahi olsa varsa ödeme yapacaktır; çünkü çekin niteliği gereği bankalar söz konusu çekteki bedeli ödemeyi taahhüt etmiş bulunmaktadırlar. Çekin ibraz edileceği asıl yer banka olmakla birlikte istisnai olarak çekler takas odasına da ibraz edilebilmekte ve bu durumda da ibraz eden kişiler ödemenin yapılmasını talep edebilmektedir (TTK m.798).

B. İBRAZ SÜRELERİ

Bir ödeme aracı niteliğine olan çeklerin nerede ve nasıl ibraz edilecekleri çekin meydana getireceği sonuçlar bakımından oldukça önemli ve değerlidir. Çekin ibraz edilmesi gerekli olan yer muhataptır. Çekler açısından muhatapların yalnızca bankalar olabileceği dikkate alındığından çek, muhatap bankaya çekte yazılı olan ödeme yerinde ibraz edilmelidir¹⁵. Çekte bu hususa ilişkin herhangi bir kayıt ya da gösterge bulunmuyor ise muhatabın isminin bulunduğu yerin hemen yanında belirtilen adreste ödenir¹⁶.

Kanunda yazılı hükümlere göre çeklerin ibrazı için 3 farklı süre öngörülmektedir¹⁷. Bu sürelerden ilki 10 günlük zaman dilimidir. Bu sürenin çek açısından uygulanabilmesi için gerekli olan koşul çekin keşide edildiği yer ile çekin ödeneceği yer ibarelerinin aynı olmasıdır¹⁸.

Bu şart açısından sorun yaşanan nokta aynı yer kavramından ne anlaşılması gerektiği konusudur¹⁹. Zira aynı yeri belirleme faaliyeti her somut olayda kolay olmamaktadır. Bu noktada çeklerdeki aynı yer hususunun çözümü 6360 sayılı kanun ile olacaktır. Bu kanunun içeriğine göre büyükşehir belediyesinin hudutlarında bulunan tüm ilçeler aynı yer olarak kabul edilecek ve 10 günlük süre uygulanması söz konusu olacaktır²⁰.

¹⁴ Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,78.

¹⁵ Ülgen vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,322; Çelik, “Çekte Düzenleme Yeri Ve İbraz Süreleri”,117-118.

¹⁶ Yargıtay 11. HD, T. 18.04.2016, E. 2016/3783, K. 2016/4310(E.T. 25.07.2023).

¹⁷ Özdamar vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,266-267.

¹⁸ Ali Bozer - Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*(Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2021),122; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,308; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukununun Temel İlkeleri*,327-328; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukununun Esasları*,318-319; Şaban Kayıhan - Mustafa Yasan, *Kıymetli Evrak Hukuku*(Ankara Seçkin Yayınları, 2023),99.

¹⁹ Kendigelen, *Çek Hukuku*,280-285.

²⁰ Kayıhan - Yasan, *Kıymetli Evrak Hukuku*,100; Ülgen vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,324; Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,79; Çelik, “Çekte Düzenleme Yeri Ve İbraz Süreleri”,119.

Çekin ibraz edilmesi açısından uygulanma alanı bulacak bir diğer süre ise 1 aylık zaman dilimidir. Buna göre çekin yapıldığı ve meydana getirildiği yani düzenlendiği yer ile çekin ödenmesi için verilecek olan yer farklı ise çek muhatap bankaya bir aylık süre içerisinde ibraz edilmeli ve çekin karşılığı olan bedelin ödenmesi talep edilmelidir. Bu noktada dikkat edilmesi gerekli olan husus yerlerin farklı olduğunun belirlenmesinde il sınırlarının değil, her büyükşehir belediyesinin sınırlarının dikkate alınacağıdır²¹.

Aynı şekilde ödeme ve düzenleme yeri farklı olan iki ülke söz konusu ise ibraz süresi yine bir ay olmakla birlikte bu ülkeler aynı kıta parçası üzerinde yer almalıdır²². Söz konusu ödeme yeri ve düzenleme yeri farklı kıtalarda yer alan ülkelerden oluşmakta ise bu durumda çekin ibraz edilmesi için gerekli olan süre üç ay olacaktır (TTK m. 796/3).

Her ne kadar kanunda farklı ibraz süreleri yer alsada uygulamada düzenleme yeri ile ödeme yerinin ayrımı konusunda pek çok sorun meydana gelebilmektedir. Ancak bu konudaki genel uygulama düzenleme yerinin esas alınarak belirleme yapılması, çekin düzenleme yerinin olduğu il ya da ilçenin hudutları dikkate alınarak ibraz süresinin belirlenmesi şeklindedir²³.

Öte yandan uygulamada yaşanan bu karışıklıkların önlenmesi amacıyla dile getirilen bir diğer çözüm ise Cenevre Yeknesak Kanunu'nda yer alan ve bu konuya ilişkin olan 29. maddedeki ibraz süresinin esas alınması ve çeklerin ibraz süresinin bu maddeye paralel olarak düzenlenmesidir²⁴. Bu maddenin içeriğine bakıldığında çeklerin düzenlendiği yer ile ödeneceği yerin aynı ülke sınırları olması durumunda tek bir ibraz süresinin öngörüldüğü, bu sürenin ise 8 gün olduğu görülecektir.

Çekin süresinde ibraz edilmesinin yanı sıra dikkat edilmesi gerekli bir diğer husus ise çekin muhatap bankaya verildiği tarihin çek üzerine yazılmasıdır. Zira ibraz edilen tarihin çekte yer almaması halinde söz konusu çekin kanunda yer alan sürelerde ibraz edildiği kabul edilmeyecektir²⁵ ve bu durum hem ibrazın gerçekleştiğini ispat etmeyi zorlaştıracak²⁶ hem de çekin niteliğini etkileyecektir²⁷. İbraz edilen tarihin çek üzerine yazılmaması nedeniyle zarara

²¹Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*,319; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,308-309.

²²Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,80; Özdamar vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,267.

²³Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*,122 – 123; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,309.

²⁴Şafak Narbay, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kıymetli Evrak Hukuku Kitabında Yapılan Değişiklik" Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7/Özel Sayı*(2005), 210-213.

²⁵Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 25.06.2008, E. 2008/450, K. 2008/452(E.T. 25.07.2023).

²⁶Yargıtay 12. HD, T. 26.02.2015, E. 2014/32653, K. 2015/4065(E.T. 25.07.2023).

²⁷Yargıtay 12. HD, T. 19.01.2015, E. 2014/27437, K. 2015/892(E.T. 25.07.2023).

uğrayan çek hamili söz konusu zararının karşılanmasını talep edebilecek ve muhatap banka da bu zararı tazmin edecektir²⁸.

Kanaatimizce çekte ibraz süreleri açısından yabancı hukuk kaynaklarındaki süreler dikkate alınmalı ve ülke sınırları içerisinde tek bir sürenin varlığı kabul edilmelidir. Çünkü yaşanan teknolojik gelişmeler, değişen ve gelişen ticari hayat uygulamaları ile birlikte kişilerin çek ibraz etme imkânları kolaylaşmış ve yapılan işlemler oldukça hızlandırılmıştır. Bu sebeple hem ülke sınırlarında yeknesaklığı sağlamak hem de yaşanabilecek çeşitli süre sorunlarını azaltabilmek için tek tip süre uygulamasına geçiş yapmak yerinde olacaktır.

C. İBRAZ EDİLECEK MUHATAP

Çeklerin kendine özgü yapısına uygun olarak muhatap her zaman bir banka tüzel kişiliği olacaktır²⁹. Çekin ibraz edileceği yer ise çek üzerinde yazılı bulunan ve söz konusu banka tüzel kişiliğinin bir şubesi olan, aynı zaman keşide edenin çek hesabının da bulunduğu yerdir³⁰. Çekin karşılığının elde edilebilmesi de kanunda yazılı süreler içerisinde çekin, muhatap bankanın çek üzerinde yazan şubesine ibraz edilmesine ve çekin karşılığını almayı engelleyecek nitelikte herhangi bir olayın ya da işlemin meydana gelmemesine bağlıdır³¹.

Çekin söz konusu muhataba ibraz edilmesi her durumda çekteki bedelin ödeneceği anlamına gelmemektedir. Nitekim yukarıda da değinildiği üzere kanunda belirtilen ibraz etme sürelerinin geçmesinden sonra çekin muhataba verilmesi, ibraz edilen çekin muhatap banka şubesindeki hesapta karşılığının olmaması, çeki düzenleyen keşidecinin çekten caydığını bildirmesi gibi durumlarda çek ibraz edilse dahi karşılığı hamile ödenmeyecektir³².

Her ne kadar çekin ibrazının yapılması gereken yer çek üzerinde yazılı olan banka şubesi olsa da muhatap bankanın herhangi bir şubesine yapılan ibraz da aynı sonuçları doğuracaktır³³. Keşidecinin hesabının bulunduğu şube dışındaki diğer muhatap banka şubeleri, kendilerine

²⁸ Mahmut Bilgen, *Uygulamada Kambiyo Senetleri*(Ankara: Seçkin Yayınları,2010) ,201-205.

²⁹ Mehmet Türcan, *Yargıtay Kararları Işığında Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu*(Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,2018),13-15; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*,272.

³⁰ Gönen Eriş, *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku*(Ankara: Seçkin Yayınları,2004),213.

³¹ Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*,388.

³² Mustafa Çeker, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku*(Adana: Karahan Kitabevi,2013),594.

³³ Çetin Arslan - Murat Kayançiçek, *5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi*(Ankara: Sözkese Matbaacılık,2010),226; Özdamar vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,262.

ibraz edilen çekin karşılığının olup olmadığını çekte yazılı bulunan banka şubesine sorarak kontrol edebilecek ve çekin ibrazını sağlayabilecektir³⁴.

Ancak çekin ibrazının bu şekilde de yapılabilmesi çeki elinde bulunduran kişinin, çekte yazılı olan muhatap bankadan başka herhangi bir bankaya çekteki bedelin karşılığını almak için çeki ibraz etmesi geçerli bir ibraz sonucunu meydana getirmeyecektir³⁵. Aynı zamanda, kendisine çek ibraz edilen ve muhatap olmayan bu bankanın, çeki kontrol etmek gibi bir yükümlülüğü de olmayacaktır³⁶. Bu sebeple çek muhakkak çek yaprağında yazılı olan bankaya ibraz edilmelidir.

Her ne kadar kural olarak çekin ödenmesini sağlamak amacıyla bankaya ibrazı gerekse de bu durum ibrazın zorunlu olarak muhatap bankaya yapılması sonucunu meydana getirmemektedir. Çünkü çeki elinde bulunduran hamil, çekin karşılığı olan bedeli alabilmek amacıyla muhatap banka dışında bu çeki takas odasına da ibraz edebilir. Takas odasına yapılan bu ibraz muhatap bankaya yapılan ibraz ile aynı sonuçları haiz niteliktedir³⁷.

Takas odasına ibraz sistemini düzenlemek ve bu yönetime ilişkin ayrıntıları açıklamak amacı ile “Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik” 09.06.2018 tarihinde yayınlanmıştır. Bu kapsamda kendisine ibraz işlemi yapılabilmesi ve yapılan bu ibrazın ödemeyi gerçekleştirecek nitelikte olmasından dolayı bu yöntemde birtakım yükümlülükler mevcuttur. Bu sistemde muhatap banka dışında bir başka banka ya da kuruluş da bulunmaktadır. Birçok yükümlülüğü bulunan bu kurumların yükümlülükleri arasında kendisine ibraz edilen çeki muhatap adına vekâlet adı altında kabul etmek ve çeki dair bilgileri takas odasına bildirmek, karşılığı olmayan çekler için muhatap adına gerekli işlemleri yapmak da bulunmaktadır.

Takas sisteminde çekin hamilinin, çeki muhatap banka dışında başka bir bankaya ibraz etmesi söz konusudur. Bu tip bir durum meydana geldiğinde muhatap banka dışındaki başka bir banka bu çeki muhataba değil, takas odasına verecektir. Takas sistemindeki ibrazın geçerli olabilmesi için muhatap dışındaki bir kurumun çeki takas odasına tevdi etmesi

³⁴ Süheyl Donay, *Gereğçeli Ve Açıklamalı Çek Kanunu*(İstanbul: Beta basım,2012),66.

³⁵ Oğuz, “Muhatap Bankanın Çekten Doğan Hukuki Sorumlulukları”,383.

³⁶ Kendigelen, *Çek Hukuku*,204; Reisoğlu, *Çek Hukuku*,210; Kendigelen - Kirca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,306.

³⁷ Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,89; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*,116; Özdamar vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,263.

gerekmektedir³⁸. Bu nedenle çekin hamili tarafından takas odasına ibraz yapılması geçerli olmayacaktır.

Bu sistemde kişi, çeki bankaya ödeme yapılması amacı ile ciro edecek olursa söz konusu muhatap dışındaki banka bu çeki alacak ve takas odasına verecektir. Yapılan bu ibraz da geçerli olacak ve ödeme için yapılması gerekli olan ibrazın niteliklerine sahip olacaktır (TTK m.798/1).

II. MUHATAP BANKANIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

A. GENEL OLARAK

Çeklerin ibraz edilecekleri asıl yer olan bankaların hem ticaret hukuku bakımından hem de çek hukuku bakımından pek çok yükümlülüğü bulunmaktadır³⁹. Bankalar çeklerin ödenmesinden önceki süreçte ve ödemedi sonraki süreçte bu yükümlülüklerine uygun hareket ederek basiretli bir tacir gibi davranmalıdır⁴⁰. Bundan dolayı bankalar, çekleri kontrol etme, geçerli olup olmadıklarını inceleme gibi hususları ele almalı ve ödemeyi bu hususların akıbetine göre yapmalıdır. Bu yükümlülüklerine uymayan ya da yerine getirmeyen bankaların, bu eylemlerinin sonuçlarına katlanmaları gerekmektedir⁴¹.

Bankaların yerine getirmekle yükümlü olduğu hususlardan ilki muhatap bankaya çeki veren, ibraz eden kişinin çekteki karşılığı alma hakkının olup olmadığını incelemektir. Bu kapsamda banka, çeki ibraz eden kişinin gerçekten çekteki ödemeyi talep etme imkânı olup olmadığını inceleyecektir. Bu incelemeyi yapmak için de bankalar, ibraz işlemi bulunan kişilere yönelik bir kimlik kontrol işlemi yapacaktır⁴². Bu işlem ile çeki elinde bulunduran ve bankaya ibraz eden kişinin meşru bir hamil olup olmadığı tespit edilecektir⁴³.

Bankaların kimlik tespit işlemi çekin türüne göre farklı yöntemlerle yapılacaktır. Emre yazılı nitelikte olan çeklerde kimlik tespit etme işlemi düzgün bir ciro zincirinin olup olmadığının kontrol edilmesi ile yerine getirilecektir. Bu işlem ödemenin yapılması açısından oldukça

³⁸ Pulaşlı, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları,391; Ülgen vd. , Kıymetli Evrak Hukuku,336-340; Kendigelen - Kırca, Kıymetli Evrak Hukuku,306.

³⁹ Çamoğlu, Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri,342-344.

⁴⁰ Tamer Bozkurt, Kıymetli Evrak Hukuku(Ankara: Yetkin Yayınları,2022),387;Yargıtay 11. HD, T.13.10.2020, E.2020/2400, K. 2020/4047(E.T. 30.07.2023); Şahinalp, "Çekte Muhatap ve Muhatabın Hukuki Sorumluluğu",92.

⁴¹ Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,104.

⁴² Ülgen vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,270.

⁴³ Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*,278; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,313.

önemlidir. Ancak bankanın bu yükümlülüğe uygun hareket etmesi için çeki kontrol etmesi ve ciro zinciri sürecini incelemesi yeterli olacaktır.

Nama yazılı çekler açısından durum farklılık göstermekle birlikte yapılan işlemler birbirine benzemektedir. Bu tip çeklerde çeki ibraz eden kişi aynı zamanda çek üzerinde adı yazan kişi ise basit bir kimlik kontrol işlemi ile bu yükümlülük yerine getirilebilecektir. Öte yandan çekte yazan kişiden farklı bir kişi çeki ibraz ederse bu durumda ibraz eden kişinin çekte adı yazılı olan kişinin temsilci ya da vekili olup olmadığı incelenecektir⁴⁴.

Hamile yazılı çek türünde ise senedin niteliği gereği elinde bulunduran kişi hamil olacağından meşru bir şekilde senedi devraldığı söylenecektir. Bankalar açısından çeki ibraz edenin yetkili olup olmadığını belirlemek bu çek türünde oldukça kolaydır. Buna karşın bu çek tipinde de hamilin hüviyetinin tespit edilmesinin yerinde ve gerekli olduğu yönünde görüş de mevcuttur⁴⁵.

Muhatap banka çeki elinde bulunduran kişiye dair kimlik tespiti yapma yükümlülüğünün yanı sıra kendisine ibraz edilen çeki özenle ve dikkatle inceleme yükümlülüğünü haizdir. Kendisine ibraz edilen çekin kanunda belirtilen yasal süreler içerisinde ibraz edilip edilmediğini inceleyecek olan banka, aynı zamanda ibraz olunan çek yaprağının orijinalliğini ve yaprağın kendisine ait olan basım şekliyle oluşup oluşmadığı kontrol etmek zorundadır. Bu kontrollerin yapılması hem ödeme işlemlerinin yapılması hem de birtakım yöntemlerle oluşturulan sahte çekleri engellemeyi mümkün kılacaktır⁴⁶.

Muhatap banka ibraz edilen çeki detaylı olarak inceleyecek, kanunda yazılı unsurları barındırıp barındırmadığına bakacak, çekin ödenmesine engel olabilecek nitelikte olaylar veya durumlar mevcutsa bu durumu tespit ederek ödemeden kaçınacaktır. Bu yükümlülükler uymayan yani göstermesi gerekli olan dikkati ve özeni yerine getirmeyen banka, bundan dolayı oluşacak zararı çeki düzenleyene yansıtamayacaktır⁴⁷.

Çekin incelenmesi noktasında birçok yükümlülüğe sahip olan bankanın yapması gerekli bir diğer inceleme ise çeki düzenleyen kişi ile kendisi arasında herhangi bir çek anlaşmasının olup olmadığıdır. Eğer bir anlaşma mevcutsa banka ödemeyi yapacaktır ancak ödemenin

⁴⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*,113; Yargıtay 19. HD, T.21.03.2016, E. 2015/15764, K. 2016/4966(E.T. 30.07.2023).

⁴⁵ Arslan - Kayaççek, 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi,243; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*,204.

⁴⁶ Arslan - Kayaççek, 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi,244; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,313.

⁴⁷ Ali Ayli, , *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri*(Ankara: Seçkin yayınları, 2019),87.

yapılabilmesi için de kendisine ibraz edilen çekin keşideciye ait banka hesabında karşılığının olması gerekmektedir⁴⁸. Diğer taraftan banka TTK m. 780 ve m. 781 uyarınca düzenlenen konular hakkında inceleme yapacak⁴⁹ ve çekin ödenmesi işleminin yapılıp yapılamayacağına karar verecektir.

Keşideci ile çek anlaşması⁵⁰ yapacak ve bunun sonucu olarak çek hesabı açacak olan bankanın, kendisine çek hesabı için başvuran müşterilerinin çek hesabı açma konusunda herhangi bir yasağının olup olmadığını incelemesi, bir tacir olarak yerine getirmesi gereken bir yükümlülüktür (Çek Kanunu m.2/1). Bu incelemeyi gereğine uygun olarak yerine getirmeyen bankalar çeki ibraz edecek olan hamillerin zararından da sorumlu olacaktır⁵¹. Bunun yanı sıra muhatap bankanın incelemesi gerekli olan bir diğer konu da hesabı açacak olan kişilerin ekonomik durumudur⁵².

Bankaların işlemlerini yapacakları müşterilerinin daha güvenilir olmasını sağlamak ve ileride ortaya çıkması muhtemel olan problemlerin azaltılmasını sağlamak amacıyla dikkatli ve özenli bir araştırma yapması söz konusu olacaktır. Basiretli bir tacir gibi davranması gereken bankaların bu yükümlülüğe uygun hareket etmesi gerekmektedir⁵³.

Muhatap banka, keşideci ile arasında bir çek anlaşması⁵⁴ olması ve çekin, kanuni düzenlemelerde belirtilen sürede kendisine ibraz edilmesi halinde çekin karşılığını ödemekle yükümlüdür. Banka söz konusu çekin karşılığı olan bedeli tam olarak öder ise bu durumda çekin arka kısmına şerh düşülecek ve bu çekten dolayı sorumluluğu bulunan tüm ilgililer için kambiyo senedinden doğan ilişki son bulacaktır⁵⁵.

Muhatap banka, kendisine ibraz olunan çekin karşılığı keşidecinin hesabında mevcut olmasına rağmen çeki ibraz eden hamile bu karşılığı ödemeyi geciktirirse bu durumda muhatap banka hamile karşı geciktiği her gün açısından binde 3 oranında gecikme cezası ödemekle yükümlü olacaktır (Çek Kanunu m. 3/7). Ancak bankanın ödemeyi geciktirmeyi

⁴⁸ Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku,108.

⁴⁹ Aylı, Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri,94-95; Kendigelen, Çek Hukuku,235.

⁵⁰ Pınar Uzun Şenol, "Çekte Muhatap Banka Sorumluluğunun Kapsamı", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8/2(2013),953; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*,273.

⁵¹ Eriş, Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku,739-740.

⁵² Oğuz, "Muhatap Bankanın Çekten Doğan Hukuki Sorumlulukları",377.

⁵³ Özgür Çatıktaş - Hüsamettin Duran, "5941 Sayılı Çek Kanununda Bankaların Yükümlülükleri" *Maliye ve Finans Yazıları* 1/95(2012),40-41.

⁵⁴ Uzun Şenol, "Çekte Muhatap Banka Sorumluluğunun Kapsamı", 953-954.

⁵⁵ Mahmut Coşkun, *Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku*(Ankara: Seçkin Yayıncılık,2018),504.

haklı kılacak bir nedeni ya da durumu varsa ödemenin yapılmaması ya da gecikmesi durumunda ortaya çıkan zarardan sorumlu olmayacak ve temerrüt durumuna da düşmeyecektir⁵⁶.

Muhatap banka, kendisinde bulunan keşideci banka hesabı üzerinde rehin olduğunu belirterek ödeme yapma yükümlülüğünden kurtulacaktır. Nitekim keşidecinin hesabında bulunan rehin aynı bir hak niteliğinde olduğundan ödeme yapılması mümkün olmayacaktır. Çünkü rehin hakkı hamilin ödeme istemesi durumuna göre üstün ve önceliklidir. Ancak bu tip bir durum söz konusu olduğunda muhatap banka rehin hakkı durumunu çeke yazmalı, bu duruma yönelik açıklamayı belirtmeli ve ödemesi yapılamayan çeki hamile geri vermelidir⁵⁷.

Çekin ödenmesine ilişkin bankanın yükümlülüğü bulunan bir diğer durum ise kısmen ödemedir⁵⁸. Buna göre; kendisine ibraz edilen çekin karşılığı tam olarak bulunmamakla birlikte kısmen de olsa ödenmesi mümkün olan çeklerin ödemesi, muhatap banka tarafından gerçekleştirilmelidir⁵⁹. Aynı şekilde keşidecinin banka hesabında bulunan bedel, kısmen de olsa çekin karşılığı olabilecekse ödenir ve bu ödeme hamil tarafından kısmi olduğu ileri sürülerek reddedilemez. Çünkü hamilin kısmi ödemeyi reddetmesi, reddetmiş olduğu miktar açısından çeki ödeme sorumluluğu bulunan diğer müracaat edebileceği kişilere karşı başvuru hakkından vazgeçmesi sonucu doğuracaktır⁶⁰.

Kısmi ödemenin hamil tarafından zorla kabul edilmesi ya da bu ödemenin zoraki olarak yapılması söz konusu olmayıp yapılacak işlem hamilin iradesine bağlıdır. Hamilin iradesine bağlı olarak ya kısmen ödeme yapılacak ya da ödemeye yapılmayacak ve hamil bu miktar açısından başvurma hakkını kaybedecektir⁶¹.

Çekin ibrazı ile ortaya çıkması muhtemel olan bir diğer durum ise çekin karşılığının keşidecinin hesabında olmamasına rağmen çekin ödenmesi halidir. Öncelikle belirtmek gerekir ki muhatap banka, kendisine ibraz edilen çekin karşılığı olarak herhangi bir miktar olmamasına rağmen çekin bedelini öderse bu durumda karşılığı olmayan bir çekten söz

⁵⁶Sami Karahan vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*(Konya: Mimoza Yayınları,2015),391.

⁵⁷Haluk Çolak vd. , *Açıklamalı Gerekçeli ve İçtihatlı Çek Kanunu Uygulaması ve İlgili Mevzuat*(Ankara: Adil yayınevi, 2003),51.

⁵⁸ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*,338-340.

⁵⁹Şafak Narbay, "5941 Sayılı Çek Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Bunların Değerlendirilmesi", *Terazi Hukuk Dergisi* 5/43(2010),83-85.

⁶⁰ Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*,275.

⁶¹ Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,113.

edilemez çünkü çeki ibraz eden hamil çekin karşılığı olan ödemeyi almış durumdadır. Bu durumda muhatap banka, bir hata sonucu ödediği bedeli hamilden değil, keşideciden talep edecektir⁶².

Karşılığı olmayan çek sayılmayan bir diğer durum ise muhatap bankanın kendi bünyesinde bulunan ve müşterisi olan çeki düzenleyen zor duruma düşmemesi, çeşitli yaptırımlardan korunması amacıyla kendi irade ve isteğiyle çekin bedelini hamile ödemesidir⁶³. Bu durumda da çek karşılıksız değildir zira hamil çeki ibraz etmiş ve karşılık olarak bedeli elde etmiştir. Söz konusu bu durum ortaya çıktığında da banka, ödemiş olduğu bedele ilişkin talebini keşideciye yapacak ve uğradığı zararı talep edecektir⁶⁴.

Kendisine yüklenen bu sorumlulukları yerine getirmeyen veya yerine getirmesi gerekli olan yükümlülükler uygun hareket etmeyen bankalar, ortaya çıkmış ya da çıkması muhtemel olan zararlardan dolayı sorumlu olacak ve zarara uğrayan kişilerin zararını tazmin edecektir.

B. İMZA KONTROL YÜKÜMLÜLÜĞÜ MESELESİ

Muhatap bankaların çekin karşılığı olan bedelin ödenmesi için yerine getirmekle yükümlü olduğu pek çok inceleme bulunmaktadır. Bu incelemelerden biri olan imza kontrol yükümlülüğü ya da imza incelemesi, muhatap banka açısından tartışmalı bir konu durumundadır. Bu sebeple bankanın bu yönde bir yükümlülüğünün olup olmadığını farklı açılardan ele almak gerekecektir.

Bilindiği üzere muhatap banka, kendisine ibraz edilen çekin karşılığı kendisinde mevcutsa ödeme yapmakla yükümlüdür çünkü keşideci ile aralarındaki çek anlaşması gereğince bu, bankanın yükümlülüğüdür. Çek, keşideci tarafından hazırlanan ve bankaya hitap edilerek düzenlenen, çeki elinde bulunduran hamile ödeme yapılması niteliğinde olan havaledir. Bu nedenle çekin düzenleyen tarafından hazırlanması ve yine düzenleyen tarafından imzalanması gerekmektedir. Bankanın müşterisi olan ve çek hesabı bulunan kişilerin söz konusu çekleri bizzat imzalaması çekin karşılığı olan bedelin hamile ödenmesi noktasında oldukça önemlidir.

Muhatap banka, kendisine ibraz olunan çekin unsurları ve çek niteliği kazanmasını sağlayacak özellikleri incelemenin yanı sıra çeki imzalayanın da keşideci olmasına dikkat edecek ve

⁶² Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*,127-128.

⁶³ Kendigelen, *Çek Hukuku*,244-245.

⁶⁴ Çolak vd. , *Açıklamalı Gerekeçeli ve İçtihatlı Çek Kanunu Uygulaması ve İlgili Mevzuat*,82-83.

imzayı kontrol edecektir⁶⁵. Çünkü düzenleyenin imzalamadığı bir çekin muhatap banka tarafından ödenmesi mümkün değildir. Banka tarafından yapılan inceleme sonucunda çekteki imzanın keşideciye ait olmadığı sonucuna varılır ise hamile ödeme yapılmayacak ve bu durum çekte yazılacak yani çekte şerh düşülecektir⁶⁶.

Çekin, çek hesabı sahibi gerçek kişi tarafından imzalanması meselesi aynı zamanda keşidecinin bir vekil ya da temsilci seçmemesi anlamına da gelmektedir. Nitekim çek hesabı sahibi çek düzenlemesi için herhangi bir kişiyi temsilci olarak seçemez. Ancak buna uygun olmayarak düzenlenen çekler geçerli olup bu konuda ortaya çıkacak tüm sorumluluk muhatap bankada çek hesabı bulunan gerçek kişidir⁶⁷.

Öte yandan çekin karşılığını ödeyecek olan muhatap bankada, çek hesabı sahibi gerçek kişinin temsilcisi ya da vekilinin imzası mevcut değilse, banka herhangi bir imza incelemesi yapamayacağından çekin karşılığı olan bedeli de çeki ibraz eden hamile ödememelidir⁶⁸.

Çekteki imzanın muhatap banka tarafından kontrol edilmesi ve imzanın geçerliliğine göre ödeme yapmaya ya da yapmamaya yönelik işlem yapmasının önemli olmasının bir diğer sebebi sahte çek konusudur⁶⁹. Bilindiği üzere sahte çekler tamamen gerçek olmayan beyanlarla dolu bir çekten meydana gelebileceği gibi imzaların taklit edilmesinden ya da çek yaprağının orijinal haline oldukça benzeyen bir örneğinin basılmasıyla da ortaya çıkabilir. Bu sebeple muhatap bankaların düzenleyenin imzasını kontrol etmesini gerektiren bir diğer önemli sebep sahte çek meselesidir⁷⁰. Bu konuda yaşanabilecek problemleri en aza indirgeyebilmek için muhatap bankanın çekteki imzayı kontrol etmesi oldukça yerinde ve önemlidir.

Muhatap bankanın sahte çekler konusundaki sorumluluğunun temeli keşideci ile muhatap banka arasında oluşturulan ve imzalanan çek hesabı anlaşmasıdır⁷¹. Tarafların aralarında

⁶⁵ Çelik Öztürk, *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*,108; Hanife Aydın – Zehra Badak, "Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20(41)/2021,908; Yargıtay 19. HD, T.07.03.2016, E. 2015/1503, K. 2016/4097(E.T. 30.07.2023).

⁶⁶ Aydın – Badak, "Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri",908-909; Özdamar vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,268.

⁶⁷ Aydın – Badak, "Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri",910.

⁶⁸ Ömer Korkut, *Çekte Muhatap Bankanın Araştırma-Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sorumluluğu*(Adana: Karahan Kitabevi,2019),98; Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*,167.

⁶⁹ Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*,346.

⁷⁰Ali Aylı, *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri*(Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019),100; Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku*,387.

⁷¹ Aydın – Badak, "Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri",911.

oluşturdukları bu anlaşma kapsamında keşidecinin imza örnekleri, eğer mevcut ise temsilcilerinin imzaları ve çek hesabında ihtiyaç duyulabilecek tüm bilgiler muhatap bankaya verilmektedir⁷². Bu bilgilerin verilmesi ile muhatap banka çekte yer alan imzanın kontrolünü yapabilecek ve imzanın gerçek mi ya da sahte mi olduğu konusunda bir sonuca ulaşabilecektir⁷³. Bu imza kontrol yükümlülüğüne rağmen sahte çekin karşılığı ödenirse muhatap banka söz konusu ortaya çıkan zarardan sorumlu olacaktır (TTK m.812)⁷⁴.

Muhatap bankanın imza kontrol yükümlülüğü yalnızca düzenleyenin imzası açısından mevcuttur. Dolayısıyla muhatap banka, ciro zincirinde yer alan tüm ilgililerin imzasını kontrol etmek gibi bir sorumluluğa sahip değildir⁷⁵. Kaldı ki bankanın imza kontrolünü yapmasını sağlayacak herhangi bir imza örneği de elinde olmadığından ciro zincirinde imzaların sahteliğinden sorumlu olduğu ileri sürülemeyecektir.

1.Takas Odası Yöntemiyle İbraz Edilen Çekte Bankanın İnceleme Yükümlülüğü

Çeklerin karşılığını elde etmenin bir başka yöntemi takas odalarının kullanılmasıdır. Muhatap bankanın takas odası yoluyla alınan çeklerde imza kontrol yükümlülüğü olup olmadığı bankanın sorumluluğu açısından oldukça önemlidir. Bilindiği üzere çekin ödenmesi amacıyla muhatap bankadan başka bir bankaya çekin ibrazı ve bu çekin karşılığının alınmasıyla gerçekleşen takas yönteminde, çeki takas odasına verecek yani ibraz edecek olan yalnızca bankalardır. Kendisine ibraz edilen çekin karşılığı olup olmadığını araştıran banka duruma göre ya ödeme yapacak ya da herhangi bir ödeme yapmayacaktır⁷⁶.

Çekteki imzayı kontrol etme yükümlülüğünün kaynağı muhatap banka ile keşideci arasında oluşturulan çek anlaşması olduğundan ve muhatap banka düzenleyene ait olan imza, temsilci vb. bilgileri aldığından kendisine ibraz edilen çekleri inceleyebilecektir. Ancak ibraz edilme yöntemlerinden biri olan takas odası sisteminde çek direkt olarak muhataba değil, bir başka bankaya verilmektedir⁷⁷. Başka bir banka elektronik ortamda işlemler yapılması yolu ile çekin karşılığı durumunu inceleyecektir. Bu sebeple söz konusu çek, muhatap bankanın eline

⁷² Tekil, Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu,79.

⁷³ Kendigelen, Çek Hukuku,326.

⁷⁴ Aylı, Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri,113; Bahtiyar vd. , Kıymetli Evrak Hukuku, 167.

⁷⁵ Tekil, Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu,79-80; Kendigelen, Çek Hukuku,326-327;Bahtiyar vd. , Kıymetli Evrak Hukuku, 166-167.

⁷⁶ Ülgen vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,336.

⁷⁷ Ülgen vd. , *Kıymetli Evrak Hukuku*,337; Aydın – Badak, " Çekin Ödeme İçin İbrazında Muhatap Bankanın Yükümlülükleri",913.

geçmemektedir. Dolayısıyla muhatap bankanın çekteki imzayı inceleme olanağı olmamaktadır.

Kendisine herhangi bir çekin ibraz edilmemesi ve çekteki imzayı karşılaştırmak için gerekli olan bilgilere ulaşamayan muhatap bankanın sorumlu olacağını söylemek uygun olmayacaktır. Nitekim takas odası yöntemi kullanılması sonucunda ortaya bir zarar çıkması durumunda muhatap bankanın sorumluluğu da olmayacaktır⁷⁸.

Ancak öğretideki bir görüş, muhatap bankanın takas odası sisteminde de sorumluluğunun olduğunu, bankanın özen yükümlülüğünün devam ettiğini dile getirmektedir⁷⁹. Bu görüşü destekleyen nitelikte bazı Yargıtay kararlarının da bulunması muhatap bankanın takas odası sisteminde de sorumluluğunun devam ettiği, ortaya çıkan zarardan sorumlu olacağı fikrini kuvvetlendirmektedir⁸⁰.

Kanaatimizce muhatap bankaların çeklerin ödenmesi açısından oldukça önemli bir konumda olması ve çeklerin işleyişindeki sistemde kritik bir yere sahip olmasından dolayı çeklerin güvenliği ve sahte çek olaylarının azalması açısından yerine getirmesi gereken yükümlülükleri mevcuttur. Bu yükümlülüklerden biri olan özen yükümlülüğü çerçevesinde muhatap banka, çekte yer alan imzayı incelemeli ve kontrol etmelidir.

Takas odası yoluyla ibraz edilse muhatap bankanın, çekin sahte olduğunu basit bir inceleme ile anlayabilme imkânı mevcutken buna uygun hareket etmezse ya da çek hesabındaki bir durum çekin karşılığını ödemeye engel olurken muhatap banka bu durumu bildirmezse ortaya çıkan zarardan sorumlu olacaktır. Bu yüzden, her ne kadar çekteki imzayı kontrol etme imkânı olmasa da muhatap banka kendisine ait olan özen yükümlülüğüne uymalı ve buna göre harekete etmelidir.

2. Yargıtay Kararları Işığında İmza Kontrol Yükümlülüğü

Bir tacir olarak özen yükümlülüğüne sahip olan bankaların imza kontrol yükümlülüğü bulunduğu teorik olarak kabul edilse de bu yükümlülüğün ticari hayat içerisindeki uygulamalarda ne kadar yerine getirildiğini ya da yerine getirilmemesi durumunda sonuçlarının neler olabileceğini anlayabilmek için çeşitli mahkeme kararlarına bakmak

⁷⁸ Aylı, *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri*,101; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*,432- 434.

⁷⁹ Kendigelen, *Çek Hukuku*,332-333.

⁸⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 19.12.2019, E. 2017/131, K. 2019/1395(E.T. 30.07.2023); Yargıtay 11. HD, T. 12.12.2016, E. 2015/12087, K. 2016/9466(E.T. 30.07.2023).

yerinde olacaktır. Bu kapsamda hem yükümlülüğün uygulamada da olup olmadığı belirlemek hem de bu yükümlülüğe uyulmaması durumunda karşılaşılabilecek sonuçları anlamak için birkaç karar incelenecektir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 2014/1903 Esas, 2014/4708 Karar sayılı ilamına konu olan olayda⁸¹; davacı taraf çeklerin muhatap bankaya ibraz edildiğini ancak çeklerin karşılıksız olduğunu, davacının ibraz ettiği çekteki imzanın muhatap bankada bulunan imzalarla uyuşmadığı için ödemenin yapılmadığını, davacı tarafından yapılan icra takip işlemine itiraz edildiğinden itirazın iptali davası açtığını belirtmiştir. Buna karşılık olarak davalı taraf, davanın açıldığı mahkemenin yetkisiz olduğunu ve çekte yer alan imzanın muhatap bankada hesabı bulunan keşideciye ait olmadığı için ödemenin yapılmadığını ileri sürerek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Tarafların bu iddiaları üzerine ilk derece mahkemesi, TTK ve Çek Kanununun muhatap bankaya çekteki imzayı denetlemesi sonucunda ödeme yapılmaması durumunu sağlamadığı, süresinde ibraz edilmiş olan çeklerin ödenmesi gerektiği ayrıca çekteki imzaların aynı olmadığına yönelik olarak keşide eden tarafından herhangi bir inkâr etme, menfî tespit davası açma vb. durum söz konusu olmadığından davayı kabul etmiş; bu hüküm de davalı tarafından temyiz edilmek üzere Yargıtay'ın önüne gelmiştir.

Yargıtay yaptığı incelemede, TTK m.801 ve m.812 uyarınca söz konusu çek olduğundan muhatap bankanın kendisine ibraz edilen çeklerdeki imzaları kontrol etme yükümlülüğü olduğunu, bu durumun anlaşılabilmesi için gerekli incelemelerin yapılması gerektiğini ancak söz konusu önüne gelen dosyada bu yönde herhangi bir işlem olmadığından eksik incelemenin var olduğunu, bu incelemelerin yapılması sonucunda karar verilmesi gerektiğini dile getirmiş ve hükmün bozulmasına karar vermiştir.

Söz konusu Yargıtay kararı da yasada ve öğretide kabul edilen imza kontrol yükümlülüğünün muhatap bankaya ait olduğunu, gerekli incelemelerin yapılmasının gerektiğini, bu incelemelerin yapılması için keşideci tarafından menfî tespit davası açılabileceğini, imza kontrol yükümlülüğü olan bankanın yapacağı inceleme ile ödeme yapıp yapmayacağına yönelik işlem tahsis etmesi gerektiğini dile getirmektedir. Ele alınması gereken bir diğer nokta, muhatap bankaya ibraz edilen çeklerdeki imzaların uyuşmaması sonucunda banka

⁸¹ Yargıtay 19. HD, T. 11.03.2014, E. 2014/1903, K. 2014/4708(E.T. 30.07.2023).

tarafından hangi işlemlerin yapılacağı, imza uyumsuzluğu nedeniyle ödenmeyen çeklerin hukuki olarak niteliklerinin ne olacağı konusudur.

Muhatap bankalar, kendilerine ibraz edilen çeklerdeki imzaların kontrolü sonrasında uygun olmadığını ya da farklı imza olduğunu fark ettiklerinde çekin ödemesi yapılmayacak ve çekin arka tarafına imzaların farklı olduğu, bankadaki keşideci imzası ile çekteki imzanın örtüşmediği belirtilerek şerh düşülecektir.

Çekin üzerinde bu tip bir şerhin yer alması, çekin kambiyo senedi vasfını etkilememektedir⁸². Dolayısıyla hamil çekin tahsili için kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurma imkânına sahiptir. Aynı zamanda çekte yer alan bu şerh, mahkemeler açısından bir delil olarak kabul edilmemekte ve hamil ihtiyati haciz yoluna başvurabilmektedir⁸³.

Yargıtay bir başka kararında⁸⁴; çekte yer alan imzanın, bankada bulunan imza örnekleri ile uyuşmaması sebebiyle ödeme yapmaması sonucunda banka aleyhine yapılan icra takibine, muhatap banka tarafından itiraz edilmesi ve bu itirazın iptali için açılan dava sonucunda, ilk derece mahkemesi çek karnesi düzenleme eyleminin bankanın çekten sorumlu olması için yeterli olduğu düşüncesinden hareketle itirazın iptali davasını kabul etmiştir. Davanın temyiz edilmesi sonucunda Yargıtay, çekte yer alan imzanın keşideciye ait olup olmadığının tespit edilmesinin yerinde olacağını ve buna yönelik bir inceleme yapılmaksızın karar verilmesini uygun görmediğinden kararı bozmuştur.

Muhatap banka çekte yer alan imzayı kontrol etmekle yükümlü olup bu yükümlülüğe aykırı işlemlerde bulunması durumunda ortaya çıkacak zarardan dolayı sorumludur. Bu sorumluluk kanundan kaynaklanmakta olup kusursuz bir sorumluluktur. Çekteki imzanın sahte olması ya da imzanın bankadaki örneklerle uyuşmamasına rağmen muhatap banka tarafından ödeme yapılması durumunda banka bu ödemeden dolayı ortaya çıkması muhtemel zararlardan sorumlu olacaktır.

⁸² Yargıtay 11. HD, T.17.10.2016, E. 2016/10781, K. 2016/8198(E.T. 30.07.2023).

⁸³ Yargıtay 11. HD, T. 30.09.2015, E. 2015/9452, K. 2015/9689(E.T. 30.07.2023); Yargıtay 12. HD, T. 20.10.2015, E. 2015/19797, K. 2015/25177(E.T. 30.07.2023).

⁸⁴ Yargıtay 19. HD, T. 27.04.2016, E. 2016/3927, K.2016/7595(E.T. 30.07.2023).

Nitekim Yargıtay'ın pek çok kararında⁸⁵ ve doktrindeki görüşlerde de bu durum belirtilmiş ve muhatap bankanın TTK m. 812 kapsamında kusursuz sorumlu olacağını dile getirmiştir⁸⁶.

Kanun tarafından kendisine kusursuz bir sorumluluk yüklenen muhatap bankaların bu durumdan kurtulmaları yani kusursuz olarak sorumlu olmaktan kurtulabilmeleri imkânı mevcuttur. Bu sorumluluktan kurtulabilmenin yolu ise çeki keşide eden çek hesabına herhangi bir kusurun yüklenebilmesi ve bu kusur oranında da muhatap bankanın sorumluluğunun azaltılması veya tamamen ortadan kalkmasıdır⁸⁷. Bu tip bir durum meydana geldiğinde muhatap banka düzenleyenin de kusurunun mevcut olduğunu dile getirecek, böylelikle sahte çek durumunda ya da başka bir şekilde gerçekleşen ve ödenmemesi gerekirken ödenen çeklerden doğan zararlardan dolayı muhatap banka tek başına sorumlu olmayacak; düzenleyen de kusuru oranında sorumluluğa dâhil olacaktır⁸⁸. Yargıtay da bu durumu ele almakta ve kusuru muhatap banka ile çek keşide eden arasında paylaştırmaktadır⁸⁹.

Son olarak eklemek gerekirse muhatapın kusursuz olarak sorumlu olduğunu belirten kanun hükmü emredici nitelikte olmadığından bankaların, keşidecilerle aralarında yaptıkları çek anlaşmalarına düzenlemeler ekleyerek ve sorumsuzluk anlaşması niteliğinde olan maddelerin anlaşmalarda yer almasını sağlayarak tüm sorumluluğu çek hesabı sahibine yüklemeyi amaçlaması mümkündür.

Ancak muhatap bankalar, yetkili makamların izniyle işlemler yapan, bu izin sayesinde ticari hayatta faaliyette bulunan kurumlar olduğundan keşidecilerle yaptıkları her türden sorumsuzluk anlaşması niteliğinde olan sözleşmeler ya da bu durumu sağlayacak herhangi bir maddenin varlığı geçerli olmayacak, kesin olarak hükümsüz sayılacaktır (Türk Borçlar Kanunu m. 116/3)⁹⁰.

⁸⁵ Yargıtay 11. HD, T.21.10.2014, E. 2013/15613 K. 2014/16098 (E.T. 30.07.2023); Yargıtay 11. HD, T. 12.05.2015, E. 2015/432, K. 2015/6736 (E.T. 30.07.2023); Yargıtay 11. HD, T. 20.04.2021, E. 2017/11-37, K. 2021/512 (E.T. 30.07.2023).

⁸⁶ Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*,318; Hilal Yener Tanın, " Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekin Ödenmesinden Kaynaklanan Sorumluluk", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/ 2(2017),808; Şahinalp, "Çekte Muhatap ve Muhatabın Hukuki Sorumluluğu" ,109.

⁸⁷ Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku*,388.

⁸⁸ Aydın – Badak," Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri",911; Şahinalp, "Çekte Muhatap ve Muhatabın Hukuki Sorumluluğu",109-110.

⁸⁹Yargıtay 11. HD, T. 12.12.2016, E. 2015/12087, K. 2015/9466(E.T. 01.08.2023).

⁹⁰Yener Tanın, " Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekin Ödenmesinden Kaynaklanan Sorumluluk", 820-822; Kendigelen, *Çek Hukuku*,344; Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*,395-396.

Kanuni düzenlemelerde yer alan maddeler, doktrinde yer alan görüşler ve birçok Yargıtay kararında ele alınan bir konu olan çekte yer alan imzanın keşideciye ait olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğü, hem zararın tazmin edileceği kişileri bulma hem de çekin ticari hayat uygulamasında karşılaşılan birtakım sorunları azaltabilmek açısından oldukça kritik bir önemi haizdir.

Yasal düzenlemelerde açık bir şekilde muhatap bankanın bir yükümlülüğü olarak belirtilen imza kontrol yükümlülüğü pek çok Yargıtay kararında da dile getirilmiş ve çek incelenirken gerekli özen ve dikkatin gösterilmesi gerekli olan unsurlardan biri olarak gösterilmiştir. Muhatap bankaların çekin geçerliliğini, ödenmesini, tedavülünü etkileyen bu incelemeyi gereken bir şekilde ve yeterli bir ölçüde yapmadığı takdirde kusursuz olarak sorumlu olacağı da düzenlenmektedir.

Kanaatimizce de muhatap banka, kendisine ibraz olunan çekteki imzayı, kendi bünyesinde bulunan keşideciye ait imzalar ile karşılaştırmalı, imzaların uyuşması durumunda hamile ödemeyi yapmalıdır. Çekteki imza ile bankadaki imzanın uyuşmaması ya da çekte yer alan imzanın net ve açık bir şekilde düzenleyene ait olduğunun belirlenememesi gibi durumlarda muhatap banka hamile herhangi bir ödeme yapmamalıdır.

Bu tür bir durum vukuu bulduğunda muhatap banka çekin arkasına durumu açıklar şekilde bir şerh düşmelidir. Buna aykırı hareket ederek çekteki imza uyuşmamasına rağmen ödeme yapan muhatap banka, ortaya çıkacak olan zarara katlanmak durumundadır. Ancak bu tip bir durumun ortaya çıkmasında düzenleyenin de bir kusuru mevcutsa muhatap banka ve düzenleyen kusurları belirlenecek, belirlenen kusuru oranında her iki taraf da sorumlu olacaktır.

C. BANKANIN ÖDEME YAPMAMASI VEYA KAÇINMASI

Kambiyo senedi niteliğinde olan çeklerin karşılığı olan ödemeyi alabilmek için hamil tarafından muhatap bankaya veya takas odasına ibraz edilmesi gerekmektedir. Çekin ibrazından sonraki süreçte çekin karşılığı olan bedel hamile ödenebileceği gibi bazı durumlarda muhatap bankanın çekin karşılığı olan bedeli ödememesi ya da ödemededen kaçınması söz konusu olabilir⁹¹.

⁹¹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*,123 – 127.

Kanunda yer alan yasal düzenlemelerdeki zorunlu ve bulunması gerekli olan unsurları taşımayan çeklerin karşılığı ödenmeyeceği gibi çekin muhataba ibraz edilmesi için uyulması gerekli olan ibraz süresine uyulmaması da bir diğer ödememe sebebi olabilmektedir.

Diğer yandan sahte çek niteliğinde olan çeklerin ya da tahrif edilmiş olan çeklerin de ödenmesi mümkün olmayıp muhatap bankaların bu tür bir durumda ödeme yapmaması bir zorunluluk oluşturmaktadır⁹². Sahte ya da tahrif edilmiş bir çekin var olduğu durumlarda muhatap banka ödemedi kaçınır, ibraz edilen çekin arka tarafına çekin karşılığı olan bedelin ödenmemesi sebebini yazar ve hamile çeki geri verir⁹³.

Mahkemeler tarafından verilen men kararları (TTK m. 757/1), keşidecinin muhatap bankada bulunan çek hesabı üzerinde haciz veyahut rehin olması⁹⁴ durumlarında da muhatap banka çekte yazılı olan bedeli ödemeyecektir. Bu sebeplerin yanı sıra günümüz uygulamalarında oldukça az olsa da muhatap banka ile çek keşide eden kişi arasında bir çek anlaşmasının var olmaması da çekin banka tarafından ödenmeyeceği hallerden birisidir⁹⁵.

Çekin muhatap banka tarafında ödenmeyeceği bir diğer durum ise karşılıksız çeklerdir ki bu çekler, günümüz ticari hayat uygulamalarında oldukça sık karşılaşılan ve kendisine özgü hükümleri de bulunan çeklerdir. Karşılıksız çekler genel olarak yasal sürelerde ibraz edilen fakat çekte yer alan bedelin karşılığının tam olarak bulunmadığı, çekin bedelinin kısmen dahi olsa ödenmemesi sonucu oluşan çekler olarak ifade edilebilir (Çek Kanunu m.3/2). Bu ifadeden hareketle bir çekin karşılıksız kalabilmesi için çekin ödenmemesi gerekmektedir⁹⁶.

Karşılıksız çekler açısından dikkat edilmesi gereken nokta; muhatap bankanın çekin bedelini ödemediği her durumda karşılıksız bir çekin var olmayacağıdır. Çünkü bazı durumlarda muhatap banka çekin karşılığını ödememekle yükümlüdür.

Örneğin; çek niteliğinde olmayan, çekte var olması gerekli olan unsurları içermeyen çeklerin muhatap banka tarafından ödenmemesi gerekmektedir. Dolayısıyla çekin karşılığının her ödenmemesi durumu karşılıksız çeki sebebiyet vermeyecektir. Her somut durum kendi

⁹² Kendigelen, *Çek Hukuku*,349; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*,347.

⁹³ Ahmet Battal, "Karşılığı Bulunmasına Rağmen Çek Bedelini Ödemeyen Bankanın Hamile Karşı Hukuki Sorumluluğu", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1/2(1997),69.

⁹⁴ Kendigelen, *Çek Hukuku*,350.

⁹⁵Battal, "Karşılığı Bulunmasına Rağmen Çek Bedelini Ödemeyen Bankanın Hamile Karşı Hukuki Sorumluluğu",69; Kendigelen, *Çek Hukuku*,350.

⁹⁶ Kendigelen, *Çek Hukuku*,350 – 351; Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*,290.

içerisinde değerlendirilerek çekin ödenmemesinin sebebi araştırılacak, bu sebebin dayanağına bakılarak karşılıksız çekin meydana gelip gelmediği incelenecektir.

Karşılıksız çek hususundaki bir diğer önemli nokta, muhatap bankanın ödeme yapmaktan kaçındığı durumlarda karşılıksız çekin meydana geleceğidir. Çünkü özel hukuk açısından kanundaki unsurları haiz olan ve yasal süresinde ibraz edilmesine rağmen karşılığı bulunmayan ya da ödenmeyen her çek karşılıksız çek niteliğinde olacaktır.⁹⁷ Bu kapsamda muhatap bankanın keşidecinin çek hesabında yeterli karşılık olmaması durumunda karşılıksızdır işlemini yapması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra muhatap banka kasten ya da ihmali bir hareketle karşılığı ödemekten kaçır ise bu durumda da bir karşılıksız çek ortaya çıkacaktır⁹⁸.

Daha önce de değinildiği üzere çek hesabında rehinin bulunması, haczin olması, tedbirin varlığı ya da mahkeme kararı ile alınan ödemeden men yasağı durumlarında banka ödemeden kaçınacaktır ancak bu tip durumlarda çek karşılıksız kalmış olacaktır. Dolayısıyla bu durumlar meydana geldiğinde çek karşılıksız çek niteliğinde olacak ve muhatap banka tarafında “karşılıksızdır” işlemi yapılması gerekecektir⁹⁹.

Muhatap bankanın ödemeden kaçınma ya da ödemeyi yapmamak için birçok sebebinin mevcut olduğu açıktır. Ele aldığımız konu olan bankanın çekteki imzanın düzenleyene ait olmaması ya da imzaların uyuşmaması sebebiyle ödemeden kaçınması durumu da muhatap bankanın ödeme yapmaktan kaçınacağı bir diğer durumdur.

Muhatap banka, kendisine ibraz olunan çekteki imzayı incelemekle yükümlü olduğundan herhangi bir sahte çek durumu ya da imzaların aynı olmaması durumunda çekin karşılığını ödemeyecek, tespit edilen bu durumu çeke yazarak hamile çeki teslim edecektir. Bu noktada sorun, imza uyuşmazlığı nedeniyle karşılığı ödenmeyen bu çekin üzerinde herhangi bir “karşılıksızdır” kaydı olmadığından karşılıksız çek olup olmadığı, muhatap bankanın bu tür bir olay vukuu bulduğunda “karşılıksızdır” işlemi yapmasının gerekip gerekmediği konusudur.

⁹⁷ Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*,410-412; Kendigelen, *Çek Hukuku*,352- 353.

⁹⁸Muzaffer Coşkun, *Özel Hukukta Karşılıksız Çek ve Hamilin Hakları*(İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları,1994),10-15; İmregün, *Kıymetli Evrak Hukuku*,134.

⁹⁹ Yargıtay 12. HD, T. 17.10.2018, E. 2018/13980, K.2018/10037(E.T. 01.08.2023); Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*,430-431.

Muhatap banka kendisine ibraz olunan çekteki imzayı incelemekle yükümlü olduğundan herhangi bir imza uyuşmazlığı ya da imza benzeşmezliği tespit ettiği durumda ödeme yapmaktan kaçınacak ve bu durumu şerh düşerek çeke yazacaktır. Ancak bu durumda çek geçerli ve süresinde ibraz edilmiş olsa bile “karşılıksızdır” işlemi muhatap banka tarafından çeke yazılmadığından ya da bu yönde bir işlem tahsis edilmediğinden çekin hamili, çekteki bedeli tahsil edebilmek için diğer borçlulara başvurma imkânından yoksun kalma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Dolayısıyla hamilin hak kaybına uğraması ve çekin karşılığını olan bedeli elde edememe olasılığı yüksektir.

Daha önce de değinildiği üzere karşılıksız çek söz konusu olduğunda muhatap banka çek üzerinde bir işlem tahsis ederek durumu belirtecek ve hamil de bu işlem sayesinde diğer müracaat borçlularına başvurabilecektir. Muhatap bankanın imza uyuşmazlığında ödemedi kaçınmasına benzer olarak başka durumlarda da ödemedi kaçınması mümkün olmakla birlikte bu tip durumlarda “karşılıksızdır” işlemi yapması gerekecektir. Ödemedi men yasağı, haciz, rehin gibi durumlarda banka ödemedi kaçınsa dahi karşılıksızdır işlemi yapacaktır. Ancak imza uyuşmazlığı sebebiyle “karşılıksızdır” işlemi yapılıp yapılmayacağı belirsizdir. Bu durumda hamilin hak kaybına uğramasına sebebiyet verecektir.

1. Yargıtay Kararları Çerçevesinde İmza Uyuşmazlığı Sebebiyle “Karşılıksızdır” İşleminin Yapılması Sorunu

Muhatap bankanın imza uyuşmazlığı durumunda ödemedi kaçınacağı ve bu durumu çeke şerh olarak yazacağı hususunda şüphe yoktur ancak bu tip bir durum ortaya çıktığında çeke “karşılıksızdır” ibaresi yazılacağı yönünde herhangi bir düzenleme mevcut değildir.

Bu durumu açıklığa kavuşturmak amacıyla diğer ödemedi kaçınma sebeplerinde olduğu gibi karşılıksızdır işlemi yapılması gerektiği kabul edilerek bir çözüme varılabileceği gibi imza uyuşmazlığı durumunun özel bir sebep olarak kabul edilmesi ve karşılıksızdır işlemi yapılmayacağı da kabul edilebilir. Bu konuya yönelik uygulamada verilen bazı kararları incelemek konunun çözümü için yararlı olacaktır.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi 16.03.2017 tarihli, 2015/8582 Esas ve 2017/2348 Karar sayılı bir kararında; ... çekteki imzanın bankada hesabı bulunan keşideciye ait olup olmadığı konusunda yeterli ve yapması gereken incelemeyi yapmayıp konuya açıklık getirmeyen diğer başka soyut sebeplerle söz konusu çeke “karşılıksızdır” işlemi yapmaması ile ortaya çıkan

eylemin suç meydana getirdiğinden hareketle, üzerine atılı bulunan suçtan mahkûm olmasına karar verilmesi gözetilmeksizin mahkeme kararındaki yazılı gerekçe ile beraatına karar verilmesi bozma sebebi kabul edilmiştir. Yargıtay söz konusu kararında muhatap banka görevlisinin yeterli ve yapması gereken araştırmayı yaparak kendisine ibraz edilen çeke “karşılıksızdır” işlemini yapmaktan imtina edebileceği kabul edilmiştir.

Muhatap bankaların imza kontrol yükümlülüğü ile bağlantısı bulunan ve aynı zamanda bir suç olan “karşılıksızdır işleminin yapılmasına sebebiyet verme” suçu kapsamında ele alınan bir başka Yargıtay kararında bankaların yapacağı ya da yapması gerekli olan işlemler belirtilmiş, bu suçun oluşması için gerekli olan birtakım hususların değerlendirilmesi yapılarak bir karara varılmıştır.

Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 27.01.2020 tarihli, 2019/35817 Esas ve 2020/415 Karar sayılı kararına konu olan dosyada; birbirinden farklı birkaç mahkemenin karşılıksızdır işleminin yapılmasına sebebiyet verme suçu açısından verdikleri ve her biri farklı sonuçlara ulaşan kararların arasındaki uyumsuzluğun giderilmesine yönelik olarak yapılan başvuru incelenmiştir.

Birbirinden farklı kararları içeren bu dosyalarda genel olarak ele alınan konular; muhatap bankanın yaptığı inceleme sonucu çekteki imza ile keşideci imzasının uyuşmaması sebebiyle ödeme yapmaması ve karşılıksızdır işlemini yerine getirmemesi, ibraz edilen çeke tedbir kararının olmasından dolayı çeke dair herhangi bir işlemin yapılmamasıdır. Farklı yönlerde kararların alındığı bu dosyalarda kimi mahkemeler beraat kararı verirken kimi mahkemeler ise suçun oluştuğuna karar vererek ceza verilmesine yönelik kararlar vermiştir.

Yargıtay Ceza Dairesi birçok kanuni düzenlemeyi dikkate alarak her bir dosyayı ayrı ayrı değerlendirmiştir. Çek Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi yasal düzenlemelerde yer alan hükümlerden yola çıkılarak yapılan incelemeler ışığında farklı kararlar arasında giderilmesi gereken konular belirlenmiştir. Bu konular; muhatap bankanın çeşitli nedenlerden dolayı karşılıksızdır işlemini yapmadığında gerçek kişi keşidecinin sorumlu olup olmadığı ve muhatap bankanın çekteki inceleme yükümlülüğünün sınırları ile bankanın karşılıksızdır işleminin zorunlu olup olmadığı hususlarıdır.

Yargıtay tarafından yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda, karşılıksızdır işlemine sebep olan kişinin keşideci yani çeki düzenleyen olduğu dolayısıyla bu suçun failinin

düzenleyen olduğu belirtilmiştir. Yapılan incelemenin devamında muhatap bankanın çeki inceleme yükümlülüğüne ilişkin olarak TTK ve Çek Kanununda yer alan yasal düzenlemelere değinilmiş, karşılıksızdır işleminin yöntemi anlatılmıştır. Daha sonrasında ise muhatap bankanın ciro zincirindeki imzaların sadece sırasını kontrol edeceğini, ciro silsilesindeki imzaların geçerli olup olmadıkları incelemekle yükümlü olmadığı belirtilmektedir.

Yapılan incelemenin devamında TTK m. 812 çerçevesinde muhatap bankanın sorumluluğuna değinilmiş, sahte çek durumu söz konusu olduğunda karşılıksızdır işlemi yapılmamasının bir suç meydana getirmeyeceği dile getirilmiştir. Buna karşın geçerli ve kanunlara uygun bir çek ibrazına karşın karşılıksızdır işleminin yapılmaması halinde suçun meydana geleceği ve muhatap bankanın bundan sorumlu olacağına değinilmiştir.

Çekin ibraz edilmesinden önceki bir süreçte ortaya çıkan bir olay sebebiyle zarar meydana gelecekse bu durum keşideci tarafından muhataba bildirilmeli, keşidecinin herhangi bir izni olmaksızın çek üzerindeki bilgiler doldurulmuş ise bu durum da hem bankaya hem de kolluk makamlarına bildirilmelidir. Aynı şekilde çekten cayma vb. durumlar söz konusu ise çek hesabı sahibi keşideci bu tip durumları bankaya bildirmekle yükümlüdür.

Söz konusu Yargıtay kararında, muhatabın imza kontrol yükümlülüğü hususunda yapması gereken işlemler ve sınırı belirtilmiştir. Buna göre muhatap banka, çekte yer alan imzanın ıslak bir imza olup olmadığına bakacak, bu sebep dışındaki imzaların uyuşmaması, imzanın açık ve net bir biçimde olmaması gibi diğer sebeplerden dolayı ödemedi kaçınma halinin mümkün olmadığı, karşılık yok ise karşılıksızdır işlemi yapmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu konunun devamı olarak elden rıza dışı bir yolla çıkan çekler bankaya bildirilmeden önceki bir süreçte muhatap bankaya hamil tarafından ibraz edilirse ve banka da imzaların uyuşmadığı sebebiyle karşılıksızdır işlemi yapmaktan imtina ederse bu durumun yasal düzenlemelere aykırı olacağı söylenmektedir. Yargıtay kararının sonucunda; bankanın, “karşılıksızdır” işlemi yapmamayı gerektiren objektif nitelikte gerekçelerinin olmadığı, muhatap bankanın “karşılıksızdır” işlemi yapmamasının sebebi olarak ileri sürdüğü ve sübjektif nitelikte olan durumların “karşılıksızdır” işlemi yapılmasına engel olabilecek nitelikte durumlar olmadığı, bu sebeple muhatap bankanın karşılıksızdır işlemi yapması gerektiği kanısına varılmıştır.

Kanaatimizce uygulamada belirlenen ilkeler gereğince, imzaların uyuşmaması sebebiyle çekin karşılığının ödenmediği durumlarda karşılıksızdır işlemi yapılması gerekse de imza unsuru incelenmesi gerekli olan ve çekin geçerliliğini doğrudan etkileyen bir unsur olduğundan bu hususta gerekli araştırmaların yapılması ve bu araştırmalar neticesinde bir karara varılması yerinde olacaktır.

Her ne kadar çekte rehin bulunması, haczin varlığı, ödemedi yasaklı olma durumlarında karşılıksız bir çek olduğu kabul edilerek karşılıksızdır işlemi yapılsa da imzaların uyuşmaması sorunu çek açısından oldukça önemli bir sorundur. Nitekim çekin gerçek bir çek olarak taşınması gerekli unsurların olmadığı durumlarda çek karşılığı ödenmediği gibi karşılıksızdır işlemi de yapılmayacaktır.

Düzenleyenin imzası da çekin var olabilmesi için gerekli ve zorunlu olan bir unsurdur. Bu durum dikkate alındığında muhatap bankanın çekteki imzayı incelemesi sonucunda imzaların uyuşmaması durumunu tespit etmesi halinde ödemedi kaçınması yerinde olacaktır. Çünkü imza unsuru hem sahte çek uygulamasının ortaya çıkması engellemek hem de çekin geçerliliğini etkileyen bir faktör olduğundan muhatapın tespit ettiği imza uyuşmazlığı sonucunda ödeme yapmaması muhatap açısından haklı bir gerekçedir. Bu durum ortaya çıktığında çekin karşılığını alamayan hamilin karşılıksızdır işlemi yaptırmak istemesi kendisi yararına olsa da kanaatimizce muhatap banka karşılıksızdır işlemi yapmamalıdır.

Her ne kadar uygulamada bankanın bu işlemi yapmaması suç olarak kabul edilse de muhatap bankanın kendisine yüklenen sorumluluk çerçevesinde imza incelemesi yapması, inceleme sonucunda doğrudan çekin geçerliliğini etkileyen bir unsur olan imzanın uyuşmazlığı durumunda ödemedi kaçınması haklı bir sebep olup karşılıksızdır işlemi yapmadığı gerekçesiyle muhatap bankaya ceza verilmesi yerinde olmayacaktır.

Kanaatimizce muhatap bankanın karşılıksızdır işlemi yapmaması bir suç olarak kabul edilmekle birlikte imza uyuşmazlığı durumunda özel bir durum ortada olduğundan muhatap bankaya söz konusu özel durum ortaya çıktığında ceza verilmemeli ve bu durum bir suç olarak kabul edilmemelidir.

SONUÇ

Kendi yapısı gereği muhatapları yalnızca bankalar olan çeklerin karşılığının alınabilmesi amacıyla yasal süresinde ibraz edilmesi gereklidir. Muhatap bankalar ise kendilerine ibraz

edilen çeklerin karşılığını ödemedi önce birtakım yükümlülükleri yerine getirmektedir. Bu kapsamda çekin geçerliliğini, ibraz süresini, çekin karşılığı olup olmadığını vb. inceleyen bankalar, tespit ettikleri hususlar doğrultusunda hareket edecek ve bu hususların gerektirdiği işlemleri yerine getireceklerdir.

Muhatap bankalara yüklenen yükümlülüklerden biri de çekin geçerliliğini incelemek yani çekin taşınması gerekli olan unsurlara sahip olup olmadığını incelemektir. Kendisine ibraz olunan çekte yer alması gerekli olan unsurları barındırmayan çekler tespit edildiğinde muhatap banka yetkili hamile ödeme yapmaktan kaçınacak ve çekin üzerine herhangi bir karşılıksızdır işlemi yapmayacaktır. Çünkü muhatap bankanın yaptığı inceleme sonucunda ortada geçerli bir çek olmadığından çekin karşılıksız olduğu tespit etmek de mümkün olmayacaktır.

Muhatap bankanın çekin incelenmesi kapsamında olan bir diğer yükümlülüğü ise çekteki imzanın incelenmesi olduğundan; muhatap banka kendisinde bulunan imza örnekleri ile çekteki imzayı karşılaştıracak ve ortaya çıkan sonuca göre ya ödeme yapacak ya da imzaların uyuşmaması sebebiyle ödemedi kaçınacaktır ki bu ödemedi kaçınma durumu muhatap banka açısından haklı bir sebeptir.

Diğer yandan ibrazı yapan yetkili hamil, çekteki bedelin karşılığını alamadığı için karşılıksızdır işlemi yapılmasını talep etse de kanaatimizce karşılıksızdır işlemi yapmayarak sadece çekin arka kısmına imza uyuşmazlığını belirten bir şerh düşmelidir.

Uygulamada imza uyuşmazlığı sebebiyle karşılıksızdır işlemi yapılmaması geçerli bir sebep sayılmayarak muhatap bankaların karşılıksızdır işlemi yapması gerektiği fikri benimsense de bizce muhatap bankalar imza uyuşmazlığı gibi özel bir durum söz konusu olduğunda bu işlemi yapmak zorunda olmayıp ödemedi kaçınmalıdır.

İmza uyuşmazlığı durumuna yönelik özel düzenlemeler yapılarak muhatap bankaların imza incelemesi sonucunda ödemedi kaçınması durumu korunmalı, karşılıksızdır işlemi yapmama suçunu düzenleyen maddelerde yeni bir ekleme yapılarak imza uyuşmazlığı durumunda söz konusu suçun oluşmayacağını belirten bir istisna getirilmelidir. Bu düzenlemeler ile uygulamada ortaya çıkan pek çok birbirine zıt kararların sayısı azalabilecek ve muhatap bankaların sahte çekleri ödemesini engelleyebilecek bir ortam oluşmasına katkıda bulunulacaktır.

KAYNAKÇA

- Arslan, Çetin – Kayanççek, Murat. *5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi*. Ankara: Sözkese Matbaacılık, 1. Basım, 2010.
- Aydın, Hanife – Badak, Zehra. ” Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20/41(2021), 898-923.
- Ayli, Ali – Yardımcıoğlu, Didem. “Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/Özel Sayı(2014), 3195-3239.
- Ayli, Ali. *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 1. Basım, 2019.
- Bahtiyar, Mehmet. *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi, 1. Basım, 2022.
- Battal, Ahmet. “Karşılığı Bulunmasına Rağmen Çek Bedelini Ödemeyen Bankanın Hamile Karşı Hukuki Sorumluluğu”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1/2(1997), 67-81.
- Bilgen, Mahmut. *Uygulamada Kambiyo Senetleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 1. Basım, 2010.
- Bozer, Ali - Göle, Celal. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 10. Basım, 2021.
- Bozkurt, Tamer. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 3. Basım, 2022.
- Coşkun, Mahmut. *Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 4. Basım, 2018.
- Coşkun, Muzaffer. *Özel Hukukta Karşılıksız Çek ve Hamilin Hakları*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1. Basım, 1994.
- Çamoğlu, Ersin. *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*. İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2. Basım, 2023.
- Çatıkkaş, Özgür – Duran, Hüsamettin. “5941 Sayılı Çek Kanununda Bankaların Yükümlülükleri”. *Maliye ve Finans Yazıları* 1/95(2012), 23-58.
- Çeker, Mustafa. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku*. Adana: Karahan Kitabevi, 7. Basım, 2013.
- Çelik, Ümmü Gülsüm. “Çekte Düzenleme Yeri Ve İbraz Süreleri”. *Dicle Akademi Dergisi* 2/2(2022), 95-133.

- Çolak, Haluk vd. *Açıklamalı Gerekçeli ve İctihatlı Çek Kanunu Uygulaması ve İlgili Mevzuat*. Ankara: Adil Yayınevi, 1. Basım, 2003.
- Donay, Süheyl. *Gerekçeli Ve Açıklamalı Çek Kanunu*. İstanbul: Beta Basım, 2. Basım, 2012.
- Eriş, Gönen. *Açıklamalı - İctihatlı Uygulamalı Çek Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 5. Basım, 2004.
- Günay, Erhan. *Yargıtay Kararları ve Öğreti Görüşleri Eşliğinde Kambiyo Takip Hakkı Ve Ceza Hukuku Yönüyle Uygulamalı Çek Rehberi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 7. Basım, 2018.
- İmregün, Oğuz. *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 3. Basım, 2003.
- Karahan, Sami vd. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Konya: Mimoza Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Kayıhan, Şaban – Yasan, Mustafa. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 9. Basım, 2023.
- Kendigelen, Abuzer – Kırca, İsmail. *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 7. Basım, 2023.
- Kendigelen, Abuzer. *Çek Hukuku*. Ankara: Onikilevha Yayınları, 6. Basım, 2021.
- Korkut, Ömer. *Çekte Muhatap Bankanın Araştırma-Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sorumluluğu*. Adana: Karahan Kitabevi, 1. Basım, 2019.
- Köle, Mehmet – Görgülü, Fatma. “Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/35(2016), 79-157.
- Narbay, Şafak. “5941 Sayılı Çek Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Bunların Değerlendirilmesi”. *Terazi Hukuk Dergisi* 5/43(2010), 65-97.
- Narbay, Şafak. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kıymetli Evrak Hukuku Kitabında Yapılan Değişiklik”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7/Özel Sayı(2005), 173-222.
- Oğuz, Sefer. “Muhatap Bankanın Çekten Doğan Hukuki Sorumlulukları”. *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/2(2022), 371-393.
- Özdamar, Mehmet vd. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 3. Basım, 2022.
- Öztan, Fırat. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 26. Basım, 2022.

- Öztürk, Zeynep Çelik. *Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme*. Diyarbakır: T.C. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Poroy, Reha – Tekinalp, Ünal. *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 24. Basım, 2021.
- Pulaşlı, Hasan. *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 10. Basım, 2023.
- Reisoğlu, Seza. *Çek Hukuku*. Ankara: Yazarın Kendi Yayını, 1. Basım, 2011.
- Şahinalp, Kaan. “Çekte Muhatap ve Muhatabın Hukuki Sorumluluğu”. *Sayıştay Dergisi* -/39(2000), 78-113.
- Tekil, Müge. *Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Beta Yayınları, 1. Basım, 1997.
- Türcan, Mehmet. *Yargıtay Kararları Işığında Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Uzun Şenol, Pınar. “Çekte Muhatap Banka Sorumluluğunun Kapsamı”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8/2(2013), 945-967.
- Ülgen, Hüseyin vd. *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 14. Basım, 2021.
- Yener Tanın, Hilal. “ Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekin Ödenmesinden Kaynaklanan Sorumluluk”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/2(2017), 805-828.

Diğer Kaynaklar

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

<https://www.mevzuat.gov.tr/>